

meninger

Makslenge på innsendte debattinnlegg er 2.600 tegn inkl. mellomrom. debatt@itromso.no

Begrunnet mistillit til fylkesrådslederen

Av Roar Sollied (bildet), gruppeleder Venstre

Fylkets største offentlige eide selskap, Troms Kraft, er bragt i en meget alvorlig krise. For de to eierne, Troms fyl-

keskommune og Tromsø kommune, har selskapet lenge vært viktig for deres budsjettbalanser. Investeringene og tjenestetilbudene til befolkningen må nå reduseres kraftig.

Som eier står vi nå blant annet overfor en situasjon der styreleder etter granskningsrapportens avdekking bagatelliserer grove mangler på kontroll og oppfølging fra dagens TK-ledelse. Styret har ikke tatt noe initiativ for sammen med eierne å gjennomføre forhandlinger med bankene med sikte på at selskapet kunne fått lengre tid til å løse sine finansielle problemer. Det er tross alt få selskap som gjennom sin kjernevirksomhet har et slikt inntektspotensial som TK, noe som tilsier at det på kort sikt er underlig å stille samme egenkapitalkrav til TK som til hvilket som helst annet selskap.

TK-styret har gjennomført utsalg av store deler av selskapets viktigste kraftressurser på en måte som har fratatt eierne de mest selvfølgelige eierretter overfor eget selskap. Etter ignoreringen av Tromsø kommunes standpunkt til det ekspederte utsalget er det fullt ut forståelig at kommunen som 40 prosent-eier ikke lenger kan ha tillit til TKs styre ved dets leder. Til dette uttaler styrets leder, Enoksen, at han ikke ser noen grunn til å trekke seg så lenge fylkeskommunen som største eier har tillit til han. Dette er en uakseptabel uttalelse fra en styreleder i et kommersielt selskap som nå må bruke alle krefter på å gjenoppbygge styrke og handlekraft. Fylkesrådsleder Pia Svendsgaard har ved sin støtte til styrelederen og overkjøringen av Tromsø kommune i betydelig grad skadet eiernes interesser.

En eierkonflikt om styret og styrelederens rolle vil i seg selv være hemmende og ødeleggende for selskapets videre virksomhet og bringer spørsmålet om offentlig eierskap i kommersielle selskap i vanry. Det kan ikke Venstre akseptere. TK er for viktig til det. Tillit mellom eierne og i markedet må gjenopprettes, og det krever flere utskiftninger.

På denne bakgrunn inviterer Troms Venstre Fylkestinget til å ytre mistillit til fylkesrådslederen.

Refleksjoner rundt TK-skandalen

Av Bernt Arne Bertheussen, førstelektor på Handelshøgskolen ved UiT

Sjefen i Troms Krafts svenske datterselskapet Kraft & Kultur kan ha tatt prinsippet om dobbelt bokholderi et steg videre i forsøket på å skjule en grov strategisk feilsatsing av det nordnorske selskapet.

Mange betrakter den italienske munken Luca Pacioli som bokføringsfar. I sin lærebok utgitt i 1494 var han den første til å beskrive bokholderiet som ble praktisert av bankfolk og handelsmenn på denne tiden.

Ved å benytte Paciolis bokføringsprinsipp kan næringsdrivende sammenstille inntekter og kostnader. Spørsmålet man får svar på, er om penger tjenes eller tapes. Alle kostnader må finansieres, også underskudd. Slik tenkning fremmer økonomisk disiplin.

Men disiplin kan være plagsomme greier. Det vitner stadige regnskapsskandaler om, nå sist i Troms Kraft. Selskapet har solgt strøm i mer enn hundre år, og helt uten konkurranse i åtti av disse. Bedriften har tatt seg godt betalt, men lojale regionale kunder har godtatt prisene siden det offentlig eide selskapet har sluset utbyttene inn i skoler og helsevesen via Tromsø kommune og Troms fylkeskommune.

For ledelsen var det imidlertid ikke spennende nok bare å over-

føre utbytter til de offentlige eierne. I stedet staket man ut en ny strategisk kurs der Troms Kraft skulle utvikles til et industrilokomotiv. Kreativiteten som behøvdtes, fant selskapet ved en tilfeldighet i Sverige for mer enn ti år siden. Siden da har de solgt mye billig kraft og litt dyr kultur til broderfolket.

Sverige var et nytt marked for Troms Kraft. Det ga stor risiko. Også produktkonseptet var nytt. Det ga enda større risiko. Konseptet var allerede testet, men uten hell. Det ga ditto større risiko. Til slutt skulle selskapet ledes av en rabiat svenske. Risikoene i Kraft og Kulturprosjektet var enorm. Den egenrådige svensken, derimot, hadde funnet seg en norsk riking dristig nok til å finansiere grensesprengende visjoner.

Da suksessen igjen uteble, hadde svensken to valg. Han kunne innrømme miseren eller lyve. Ifølge Dagens Næringsliv sist lørdag kan han ha valgt det siste. Lyving må selvsagt gjøres troverdig, og det ble diktet opp en falsk suksess om inntekter og overskudd i rask vekst. Diktingen fant sted i regnskapsbøkene. Årets «skrøne» var alltid større enn fjorårets. Man ville og måtte vise en akselererende økonomisk utvikling.

Paciolis system lot seg altså lure av falske inntekter. Ekke inntekter vil etter en tid avleire seg som innbetalinger i banken, men

dette skjedde ikke i Sverige. I stedet rant pengene ut av konto til tross for en eventyrlig fabrikkert suksess. Stadige kassekredittutvidelser finansierte opphopingen av falske inntekter.

Der Pacioli beregnet det økonomiske resultatet ved å trekke kostnader fra inntekter, viser granskingsrapporten til Ernst & Young at man kan ha gått motsatt vei i Troms Krafts datter. Man kan ha startet med ønsket overskudd og så plussset på faktiske kostnader for å komme fram til «nødvendig» inntekt. Differansen mellom «nødvendig» inntekt og faktisk inntekt kan så være bokført i regnskapet. Dette var i så fall ikke dobbelt bokholderi, men motsatt bokholderi.

Manipuleringen kunne skje fordi all makt, også den over regnskapet, var samlet i den svenske lederens hånd. Med en dominant lederstil var han lite villig til å la seg kontrollere. Spede forsøk ble arrogant avvist. Også styret opptrådte som den svenske sjefens nikkedukker. Han fikk herje fritt i ti år før han ble avslørt.

I et konkurranseutsatt og gyngende marked var datterens driftsmarginer i Sverige forbausende høye og stabile. Likevel ble ingen svenske konkurrenter med langt lavere marginer fristet til å kopiere det norske selskapets strategiske konsept. De ansvarlige burde ha sett rødt, men ble i stedet blendet av noe de trodde

var egen fortrefelighet.

Men også falsk suksess kan gi ekte selvtillit. Ledelsen i Troms Kraft trodde oppriktig at de hadde lært å gå på vannet. Dette kom tydelig til uttrykk da selskapet i et «hattefokk» og på fiendtlig vis lånefinansierte dyrekjøpte aksjer i to kraftselskaper i Nordland for knappe to år siden. Nå er TK tvunget til å betale renter og avdrag på banklån de neste årene i stedet for utbytter til eiere som burde bekostet vår felles velferd.

Selv om selskapet er i knestående, er kjernevirksomheten attraktiv. Før helgen slo Østersund Kommune til og kjøpte en god porsjon vannkraft av TK gjennom sitt energiselskap Jämtkraft. Der nordlendingene nøyde seg med å finansiere luftige visjoner i øst, rettet svenskene sine investeringer i vest mot det norske arvesølvet. I fremtiden vil kraftkronor sildre over Østersund når det regner i Troms.

Kraftfiaskoen i Tromsø skyldes grove strategiske feilsatsinger, men ikke det alene. Den bunner også i at en svenske fikk fritt spillerom til å leve ut sine visjoner, også i selskapets regnskaper. Systemet med dobbelt bokholderi har overlevd menneskelig dårskap i mer enn fem hundre år. Selv om Pacioli vrir seg i graven nå, er dette neppe siste gangen hans prinsipper blir satt på prøve.

Tromsøs vellykkede vertskap

Av Ragnhild Imerslund, kommunikasjonsjef i Utenriksdepartementet

Holger R Raste spør i et innlegg i iTromsø 6. juni om hvem som utpekte utenriksminister Jonas Gahr Støre til å være mottakskomite og byguide for utenriksminister Hillary Clinton da hun besøkte Tromsø i forrige uke. Raste legger også til: «Var ikke ordfører Hjort verdig nok til den oppgaven?». For å sikre at Raste har de riktige faktaene om Clintons Tromsø-besøk, vil Utenriksdepartementet presisere følgende:

Det er alltid slik at det er utenriksministeren som er vertskap for besøk av andre utenriksministre. Ordfører Hjort var imidlertid til stede på flyplassen da Hillary Clinton ankom Tromsø 1. juni og ønsket henne velkommen til byen. Den amerikanske utenriksministeren lot seg begeistre av det flotte ordførerkjedet som Hjort bar ved hennes ankomst, noe som ble foreviget av de tilstedeværende fotografene og distribuert verden rundt. Hjort hadde dessverre ikke mulighet til å delta på det videre programmet i Tromsø.

Clinton ble imidlertid tatt godt hånd om av byrådsleder Øyvind Hilmarsen (H) og fylkesråd Pia Svendsgaard (AP) som var med på den vakre båtturen på Balsfjorden med forskningsbåten Helmer Hanssen. På Helmer Hanssen fikk Clinton dessuten en grundig innføring i ulike nordområdetemaer av representanter fra det fremragende forskningsmiljøet i Tromsø.

Tromsø by stilte opp med sine beste ressurser under Clintons første besøk til Arktis hovedstad. Besøket gjorde et uslettlig

inntrykk på den amerikanske utenriksministeren, som da hun forlot Tromsø slo fast at hun hadde «gått tom for adjektiver». Det er med andre ord Tromsø by som nå soler seg i glansen av det vellykkede besøket. Ingen ting er mer velfortjent.